

Zpravodaj sekce Větrné mlýny při Kruhu přátel TMB

HASACERT

Ročník I.

číslo 2

říjen 2006

V tomto čísle najdete:

Větrný mlýn nebo kýč?

Výsledky prvního roku činnosti sekce

Veřejnosti přístupné větrné mlýny v ČR

Stálá výstava „Cestou větru“ v Rymicích

Zájezd do muzea mlýnů v Gifhornu

Návrh prohlášení větrných mlýnků kulturní památkou
a další...

ÚVODNÍK

Vážené kolegyně a kolegové, členové sekce větrné mlýny

Před rokem jsme se majitelé, badatelé a příznivci větrných spojili a založili sekci Větrných mlýnů při Kruhu přátel Technického muzea v Brně. K dnešnímu dni je nás 32 řádný a jeden čestný člen. Do prvního roku činnosti jsme si dali, myslím, dost náročný program. A jeho plnění si dovoluji nyní zhodnotit:

Plnění jednotlivých bodů programu:

- ➔ **informace odborné veřejnosti** o vzniku a plánech sekce
 - o zásluhou pana Koče vyšlo několik článků o vzniku sekce, informace je i na serveru *Povětrník* Petra Veselého
 - o server *Povětrník* - byl široce propagován
- ➔ **informovanost uvnitř sekce**
 - o vyšla dvě čísla zpravodaje sekce s názvem Hasačert. První v únoru a druhé číslo ke dni výročního setkání.
 - o aktuální informace byly operativně zveřejňovány na serveru *Povětrník* o který vzorně pečuje P. Veselý
- ➔ **informace o možnostech a termínech dotací**
 - o je součástí každého čísla Hasačerta
- ➔ **propagace větrných mlýnů jako technických památek**
 - o o větrných mlýnech vyšlo několik článků ve všeobecném i odborném tisku nejvíce zásluhou B. Koče a J. Doubka (např. Státní správa, Stavební listy, Caravaning, Extra, aj.)
- ➔ **stálá výstava o větrných mlýnech v Rymicích**
 - o zásluhou Mgr. Vladislavy Bělikové byla výstava J. Doubka pod názvem Cestou větru instalována ve tvrzí v Rymicích u Holešova a od 9. června ji navštívilo již mnoho návštěvníků
- ➔ **zájezd do Giffhornu**
 - o proběhl v termínu 6.-8. května přesně podle plánu (viz. samostatný článek a hodnocení B. Koče a P. Veselého)
- ➔ **návrh na ochranu vhodných větrných mlýnků s turbínou**
 - o na základě terénního průzkumu Radima Urbánka, P. Veselého a J. Doubka byly na MK podány návrhy na dva vybrané mlýnky. Na výzvu MK byl J. Urbánkem a J. Doubkem zpracován posudek na další návrhy na ochranu větrných mlýnků, které byly na MK podány již dříve.
- ➔ **podpora sdružení Větrák ve snaze obnovit větrný mlýn v Borovnici**
 - o jako podpora snažení místního sdružení uspořádal J. Doubek výstavu o větrných mlýnech v prosinci 2005 v muzeu v Nové Pace a osobní účastí při otevření památníku podpořil snahu Jiřího Chvojky a sdružení Větrák.
- ➔ **spolupráce na TV seriálu o větrných mlýnech**
 - o podle požadavků Bedřicha Ludvíka B. Koč a J. Doubek upřesňovali scénář k jednotlivým dílům seriálu. Realizace bohužel zatím vázne na penězích.
- ➔ **zajistit podzimní zasedání a výlet sekce**
 - o zasedání sekce je připraveno na 20. října a výlet po větrných mlýnech střední Moravy na 21. října. Navštívíme mlýny Chvalkovice, Velké Těšany, Rymice, stálou výstavu o větrných mlýnech a Partutovice.
- ➔ **pomoc při rekonstrukci větrného mlýna ve Světlíku**
 - o Luděk Štěpán, R. Urbánek a J. Doubek se zapojili do projektové přípravy rekonstrukce vnitřního zařízení větrného mlýna ve Světlíku
- ➔ **navázání spolupráce se Slovenskou mlynologickou společností**
 - o pánové L. Štěpán, R. Urbánek a J. Doubek se zúčastnili i s referáty Sympózia 2006 ve Vráblicích s mlynářskou tematikou a zároveň se stali členy Slovenské mlynologické společnosti

Závěrem mohu jen konstatovat, že program prvního roku činnosti sekce byl splněn.

Moudro na závěr: *Směr větru nezměníš, ale můžeš postavit mlýn* (holandské přísloví)

Dobrý vítr do všech aktivit přeje

Jan Doubek

předseda sekce větrné mlýny

V Přerově 3. 10. 2006

Návrh možných bodů programu pro rok 2007

- ➔ **propagace větrných mlýnů jako technických památek**
 - o Koč, Veselý, Doubek
- ➔ **pomoc při rekonstrukci VM v Světlíku, Přemyslovicích, při obnově VM v Borovnici**
 - o Urbánek, Doubek
- ➔ **zájezd do Polska za větrnými mlýny**
 - o Doubek, Veselý
- ➔ **podzimní setkání v Brně a výlet po větrných mlýnech (Přemyslovice, Kořenec, Ostrov, Rudice aj.)**
 - o Břínek, Doubek
- ➔ **spolupráce na TV seriálu Bedřicha Ludvíka**
 - o Koč, Doubek
- ➔ **záchrana větrného mlýna ve Spálově**
- ➔ **jednotný informační stojan u vybraných (nebo několika) větrných mlýnů**
 - o Hajkr, Doubek, Urbánek
- ➔ **spolupráce na druhém dílu knihy Lud'ka Štěpána Dílo a život mlynářů v Čechách**
 - o Urbánek, Doubek
- ➔ **začít pracovat na prvních dílech série brožurek (spíš drobných tisků) o jednotlivých větrných mlýnech v ČR**
 - o Doubek, Kandler, Hajkr, a další mlynáři
- ➔ **začít práce na návrhu cyklostezky – Cesty větru – napříč Moravou mezi objekty využívající vítr**
 - o Bělíková, Doubek, Veselý
- ➔ **pomoc obci Jalubí při posuzování projektu na obnovu větrného mlýna holandského typu**
 - o Urbánek, Doubek
- ➔ **pokračovat v práci na návrzích na ochranu zařízení využívajících k provozu vítr (větrné čerpadlo Radíkov, další větrné mlýnky s turbínou)**
 - o Urbánek, Veselý, Doubek
- ➔ **spolupracovat s muzeem v Giffhornu na presentaci větrných mlýnů z ČR**

Jan Doubek
předseda sekce větrné mlýny

MOŽNOSTI DOTACÍ NA ROK 2007

Nepodařilo se mi zpracovat informace o dotacích tak, jak aby byly k dispozici pro vydání Hasačerta. Pokusil jsem se, ale za stávající situace to bohužel není v mých silách. Na krajích se stále mění podmínky a krajské úřady jsou ochotny poskytovat informace výhradně vlastníkům památek.

Informace o dotaci Jihomoravského kraje pro rok 2007. Pravděpodobně bude schválen termín 30.11.2006 pro odevzdání žádostí o dotace na JmKrÚ v Bmě na rok 2007 - obnova památek. Vzhledem k tomu, že termín je zkrácen o měsíc je třeba požádat MěÚ (pověřené obce) o závazné stanovisko hned, jinak hrozí, že nebude v termínu vydáno.

Více na www.kr-jihomoravsky.cz - Granty a dotace - Oblast kultury, památkové péče a kulturních zařízení - Dotační program v oblasti památkové péče, zde už je stanoven termín pro podání na 30. 11. a jako příloha je žádost, kde je uvedeno, co má být doloženo.

Kraj Vysočina má termín pro podání žádostí o dotace na rok 2007 od 1. 1. do 15. 2. 2007. Žádosti je třeba podávat kompletní včetně všech příloh, které kraje stanoví. Tedy i s vydaným závazným stanoviskem pro celou akci, na kterou jsou žádány peníze. Žádosti jsou poté projednávány na schůzi zastupitelstva kraje a pokud nejsou kompletní, jsou automaticky vyřazeny. Památkové ústavy již nemají žádnou moc přidělování dotací ovlivnit.

Pro aktuální informace je třeba operativně sledovat internetové stránky Krajských úřadů. Pokud se dozvím něco dalšího ozvu se, případně sdělím na setkání KPTMB.

Tomáš Vícha (NPÚ Brno)

Mezinárodní muzeum mlýnů v Gifhornu

V dějinách techniky, industriálních staveb a také v historii využívání přírodních a obnovitelných zdrojů energie napsaly jednu z prvních kapitol mlýny. I velký spolutvůrce komunistické ideologie a dobře zajištěný buržoasní synek Marx měl jednu pravdu, když ve své bibli Kapitál napsal, že dějiny vývoje strojů je možné dokumentovat na historii mlýnů. Od primitivních ručních „mlýnků“, vlastně drtelů, tvořených dvojicí kamenů, z nichž v jednom byla mělká prohlubeň a pomocí druhého ve tvaru valounu se v ní ručně drtila a „mlela“ semena, která byla součástí stravy a surovinou pro další zpracování na kaše či primitivní „pečivo“ prvních zemědělců pak vývoj pokračoval vynálezem mletí mezi dvěma plochými kameny, z nichž jeden byl ručně a pomocí jednoduchého mechanismu uváděn do rotačního pohybu. Zdrojem rotačního pohybu se později stala zvířecí síla, nebo také síla vody a větru. Právě o větrných mlýnech se tvrdí, že byly používány již před třemi tisíci lety v Persii, na území Egypta nebo v Číně.

Jak vzniká muzeum

Do Gifhornu, městečka ležícího v Německu asi 250 km západně od Berlína, míří každoročně desetitisíce návštěvníků do Mezinárodního muzea mlýnů. Více než desetiletý areál byl ještě koncem sedmdesátých let minulého století neobhospodařovanou periferií s bažinou. Na podzim roku 1979 byl na urovnanou část plochy přenesen první reálný větrný mlýn Viktoria pocházející z roku 1816 a stojící do té doby v poškozeném stavu u obce Osloss nedaleko Gifhornu.

Muzeum si vysnil a pak i realizoval pan Horst Wrobel (71). Jeho zájem o mlýny byl motivován, jak sám říká, osudovým setkáním, když ve svých třiceti letech uviděl nedaleko Braunschweigu (asi 20 km od Gifhornu) funkční větrný mlýn. Nedalo mu to, prozkoumal jeho funkci i konstrukci a celé zařízení – od mohutných křídel až po mlýnské kameny. Vše si nakreslil a změřil a vlastníma rukama pak stvořil model tohoto mlýna. Ten však nezůstal osamoceny, roku 1970 už měl kolekci 36 modelů a poprvé je také vystavil. Své první muzeum otevřel pak Horst Wrobel roku 1974 v Suhlendorfu, asi 60 km jižně od Hamburku. Na lokalitu u Gifhornu pak přesunul své sbírky během podzimu a zimy 1979/80 a roku 1980 nové muzeum otevřel. Loni tedy muzeum oslavilo 25 let od svého otevření.

Modely i reálné objekty

V současné době je v areálu umístěno celkem 16 reálných mlýnů, z toho je 9 větrných. Reprezentovány jsou jak základní typy (mlýn německý, jehož celá stavba je otočně uložena na středovém sloupu a mlýn holandský, u kterého byla natáčena pouze jeho střecha s křídly), tak různé evropské regiony. Vedle mlýnů, pocházejících z Německa a Nizozemska jsou i mlýny středomořské (Kréta), ze Španělska i Portugalska, z Ukrajiny i Ruska. Úmyslně pro tuto část muzea nepoužívám termínu „skanzen“. V něm se předpokládá pokud možno co nejvyšší autenticita všech objektů. V Gifhornu je nejautentičtější první z postavených mlýnů, který sem byl přenesen z nedaleké obce jako první objekt v areálu. Kolekce skutečných mlýnů v Gifhornu nezastírá, že jejich autenticita není stoprocentní. I když jsou v nich použity původní stavební nebo mechanické díly „z terénu“, byly jejich chybějící části doplněny zjevně strojově opracovanými částmi nebo díly.

Dominantou celého areálu je stavba nejmohutnějšího reálného mlýna, jehož předlohou byl mlýn ze známého postupimského parku Sanssouci. Ten byl v závěru II. světové války rozbombardován a „oživení“ se dočkal nejprve v podobě modelu z rukou Horsta Wrobela a pak i v reálné velikosti v areálu muzea v Gifhornu. Po letech pak byl mlýn v původní podobě znovu postaven i v Postupimi. Je to asi jediný mlýn na světě, který má vedle modelu i dvě své věrné repliky, i když v Gifhornu není vybaven vnitřním zařízením. Jeho několik podlaží slouží jako výstavní prostory.

Autor vystavených modelů a tvůrce celého muzea Horst Wrobel u jednoho ze svých modelů. Foto: B. Koč

Jako první byl v současném areálu Mezinárodního muzea mlýnů v Gifhornu postaven tento dřevěný mlýn německého typu, který se proti větru natáčel celý. Foto: B. Koč

Replika větrného mlýna z postupimského parku Sanssouci ve skutečné velikosti největší reálný objekt v muzeu.
Foto: B. Koč

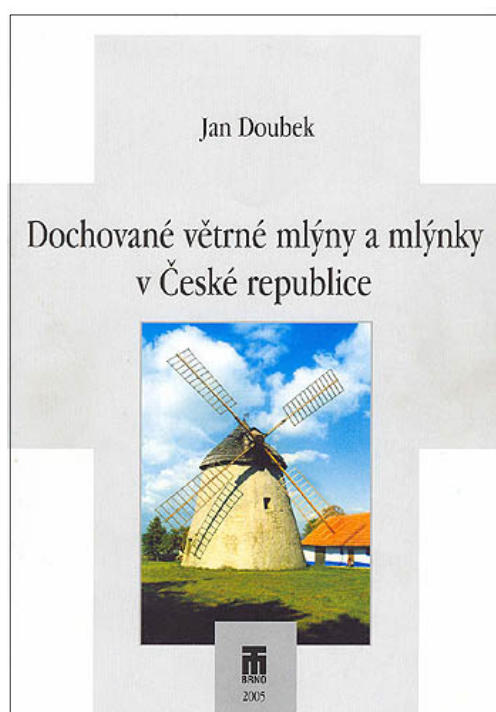
Daleko více regionů reprezentuje kolekce čtyř desítek modelů větrných mlýnů, většinou v měřítku 1 : 25, umístěných v pavilonech muzea. Většinou jsou jejich křídla poháněna malými motorky, do detailů je propracováno i okolí mlýna, takže dojem je dokonalý. Několik větších modelů má i přesně zpracované a funkční vnitřní vybavení a jsou ukázkou vynikajících modelářských schopností Horsta Wrobela. Mezi modely je možné absolvovat cestu Evropou, Asií i Afrikou. A je jen škoda, že mezi modely není žádný mlýn z Česka.

Cesta zájemců o větrné mlýny z Klubu přátel Technického muzea v Brně, při níž vznikla i tato reportáž, byla zakončena schůzkou s tvůrcem modelů i celého muzea Horstem Wroblem, jemuž byly předány materiály o větrných mlýnech v ČR a padl i návrh, který český objekt by mohl v modelu nebo částečné replice v Gíhornu naši republiku „reprezentovat“; mohla by to být Halladayova turbína, která poháněla větrný mlýn v Ruprechtově a kterou se pravděpodobně jako jedinou v Evropě podařilo rekonstruovat do funkční podoby a instalovat na původní místo na ruprechtovský „větrák“. Pak se dočkala i dvou funkčních replik, které se otáčejí u benzinové čerpací stanice na okraji Znojma a jako poutač i nad nákupním areálem u Olomouce.

V muzeu jsou i vodní mlýny, například malý alpský mlýn na horní vodu, zajímavý mlýn s vybavením pro drcení pomocí kladiv jako ve stoupě, pocházející z Koreje i plovoucí lodní mlýn z dunajské oblasti. Vedle vodních kol je jeden mlýnek poháněn i jednoduchým lopatkovým kolem turbínou a v areálu muzea je i obří vodní kolo, které sloužilo v dolech pro pohon těžního stroje.

Expozice modelů v halách jsou doplněny další dokumentací dobovými kresbami a fotografiemi větrných mlýnů, některými součástmi jejich vybavení i dalšího hospodářského nářadí a pracovních nástrojů mlynáře i odbornou literaturou. „Společenské zázemí“ muzea tvoří další haly v jednotném stylu, v nichž jsou restaurace a dvě pekárny s klasickými pekařskými pecemi. Menu je stylové různé pekařské a cukrářské výrobky podle tradičních receptů a například také čerstvý chléb a k němu kameninový hrnek se sádlem se škvarky...

Břetislav Koč

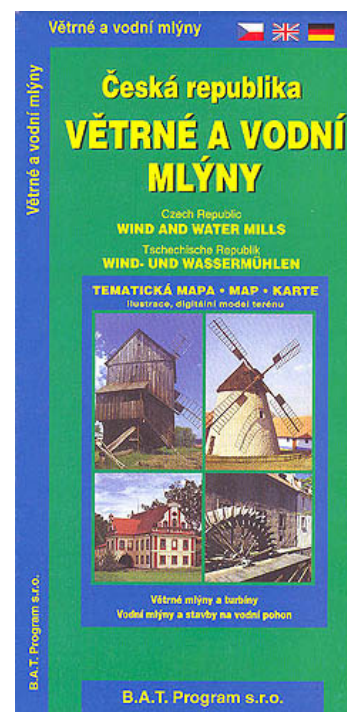
Publikace
o větrných mlýnech
z pera Ing. Jana Doubka
je stále k dostání
za

200,- Kč
(včetně poštovného)

Pokud budete mít zájem
o mapu větrných a vodních mlýnů
můžete ji mít za

50,- Kč
(včetně poštovného)

Ing. Jan Doubek
Nábřeží Dr. E. Beneše 14
750 00 Přerov
doubek.mlyny@quick.cz

Zájezd do Gíhornu očima účastníka

V prvním květnovém prodlouženém víkendu podniklo část členů sekce „větrné mlýny“ při Kruhu přátel Technického muzea v Brně poznávací zájezd za větrnými mlýny do Německa. Konkrétně do mezinárodního muzea mlýnů v Gíhornu.

V sobotu 6. května ještě na našem území jsme navštívili společně výstavu fotografií o větrném mlýnu ve Světlíku v Horním Podluží a poté se jeli podívat přímo do mlýna samotného.

Před mlýnem nás již čekal majitel p. Koukol, který budovu mlýna postupně renovuje a umožnil nám do jinak nepřístupného mlýna nahlédnout a seznámit se tak s nezachovánejším větrným mlýnem v Čechách. Navíc jedinečné technické konstrukce. Objekt není narušen necitlivými stavebními úpravami. Proto by měl být s pomocí památkové péče kompletně opraven a tím zachráněn pro budoucnost. Po cestě do děčínského hotelu Formule jsme navštívili ještě další větrné mlýny. Prvním byl zrekonstruovaný větrný mlýn v Huntířově na Františkově Vrchu využívaný jako stálé obydlí, druhým pak větrný mlýn přebudovaný na penzion v loveckém stylu v obci Růžová, který měl podobně jako mlýn ve Světlíku větrné kolo s pěti perutěmi a dnes je ukrytý v malém lesíku na vrchu Petřín nad obcí.

Druhý den jsme již spěchali přes Bad Schadau, Drážďany, Lipsko a Magdeburg do Gíhornu, navštívit mezinárodní muzeum mlýnů, hlavní bod našeho třídního programu. Na prohlídku jsme si vyhradili celých 6 hodin a do posledního zbytku jsme je využili jelikož se bylo opravdu na co dívat.

Muzeum původně založil nadšenec do větrných mlýnů Horst Wrobel v Suhledorfu v roce 1974, ale o pět let později založil nové muzeum v Gíhornu, které bylo v roce 1980 slavnostně otevřeno. Postupně v muzeu stavěl další mlýny nejen větrné ale i vodní. Prvním exponátem byl v roce 1880 dřevěný větrný mlýn „Viktoria“ z roku 1882, který stál nedaleko Gíhornu. Následovaly další mlýny z různých koutů Evropy: větrný mlýn holandského typu z Potsdam - Sanssouci, dřevěný ukrajinský z Korsun - Ševčenkovskij, německý mlýn z Westdorfu s průjezdným sklepem, středoportugalský z Torres Vedras, francouzský mlýn spisovatele Alfonse Daudeta z Fontvieille v Provence, španělský z ostrova Mallorca a dřevěný z ruského Archangelska.

Z vodních mlýnů je v Gíhornu k vidění typický lodní mlýn z řeky Rýn, tyrolský vodní mlýn s dvěma vodními koly, korejská vodní stoupa, čínský šlapací mlýn a horizontální vodní kolo. Sbírkou mlýnů doplňuje žentourový mlýn tažený koňmi. Na východním konci muzea se k nebi vypínají dva ruské pravoslavné chrámy.

V hlavní budově muzea jsme si prohlédli na 40 modelů větrných mlýnů jejichž autorem je sám zakladatel muzea Horst Wrobel a v pekárně jsme ochutnali výborné buchty a chléb právě vytažený z dobové pece.

Celkový dojem z muzea je dobrý, pro nezavázaného velmi pěkná ukázka typů mlýnů z celého světa na jednom místě.

Bohužel se muzeum ani trochu nepodobá našim skanzenům jak je známe od nás třeba z Rožnova pod Radhoštěm nebo Souboru lidových staveb Vysočina na Veselém Kopci. V našich skanzenech jsou objekty, které byly na původním místě rozebrány, přeneseny do muzea a opětovně sestaveny. Chybějící části jsou nahrazeny přesnou replikou vytvořenou původními pracovními postupy. Pokud se původní objekt nedochoval může se jednat o tzv. vědeckou rekonstrukci (repliku), ale opět vytvořenou v duchu tradičních původních postupů.

V mezinárodním muzeu mlýnů v Gíhornu je naprostá většina mlýnů replikami stavěnými jako atrakce pro turisty bez dodržení jakýchkoli zásad vědecké rekonstrukce pro stavbu replik, pouze s minimem původních součástí, s novodobými prvky a stavěných moderními technologiemi. To tedy náš dojem z muzea trochu zkazilo. Jediný objekt, který snese naše nejpřísnější měřítko je dřevěný větrný mlýn „Viktoria“ z roku 1882, který stál v muzeu jako první a je pravděpodobně z větší části původní.

Úspěchem ale je osobní setkání se zakladatelem muzea Horstem Wrobelem a navázání kontaktů s muzeem. Začátek spolupráce by mohl dospět až k vybudování repliky některého z moravských mlýnů v muzeu.

Třetí den jsme při zpáteční cestě navštívili nepřísneji střežený hraniční přechod mezi východním a západním blokem Marienborn - Helmstedt s expozicí dobových dokumentů, fotografií a artefaktů o překonávání střežených hranic. Hlavní zastávkou třetího dne byla největší větrná elektrárna na světě typu Enercon o výkonu 4,6 MW, výška stožáru 127m délka listu 33m.

Třídenní výlet jsme zakončili návštěvou větrného mlýna Gohlis na předměstí Drážďan, který stojí přímo na břehu Labe. Bylo však pondělí a tak jako u nás i zde bývá právě tento den ve většině památek a muzeí zavřeno. Proto jsme si větrný mlýn prohlédli pouze zvenčí.

Závěrem musím říci, že poznávací zájezd sekce „větrné mlýny“, kdy jsme poznávali mimo technické památky také sami sebe se vydařil a doufám, že jsme tím počali dlouholetou tradici. Takže příští rok nashledanou na dalším výletě za větrnými mlýny a utužením našeho kolektivu, tentokrát do Polska.

Text a foto: Petr Veselý

REFERENCE

na firmy provádějící projekce a odborné posudky

Ars Tignaria

Světova 19/133
180 00 Praha 8
tel. 603 269 539
www.arstignaria.com

- Světlík rekonstrukce hambalkové hvězdice krovu a vzpěradla s hrotnicí - bez strojového opracování, pouze ručně
- padací most na hradě Krakorec
- doporučení Ing. Arch. Koukola

firma Tes Pra Jiří Vaculík

Velká Lhota 61
756 27 Valašská Bystřice
tel.: 571 646 553, 606 739 930

- pracovali a pracují pro Rožnovský skanzen
- doporučení ing. Závady

firma Tesařské práce Karel Gerhardt - dělali kapli na Radhošti

755 01 Ústí 194
tel.: 737 115 044

- mají fortel i cit
- doporučení ing. Závady

firma Archat

www.archatt-pamatky.cz

- specializuje se na výstavbu historických objektů
- dělala dobře Poddvorov, pokud to nepředala subdodavateli

ing. Tomáš Flimel

Lužova 30
613 00 Brno
e-mail: flimel@quick.cz

- držitel licence Ministerstva kultury České republiky opravňující k restaurování technických památek
- dělal restaurování vnitřního strojního vybavení do St. Poddvorova
- u J. Doubka je referenční seznam restaurátorských prací

Josef Drlík stavba obchod

Poděbradovo nám. 283
539 01 Hlinsko v Čechách
tel.: 469 319 057, 602831949
www.image.cz/drlik
e-mail: drlik@image.cz

- velmi schopný při práci s dřevem
- dělal dřevěné kryté lávky na řece Svatce
- kontakt od Mgr. Vichy

Myška Jiří - sekernické techniky a zpracování dřeva

Studnice 132
539 01 Hlinsko
tel.: 469312818
zakázky bere: Pavel Tomášek
tel.: 469313128, 607180709

- doporučení pana Lud'ka Štěpána
- v roce 2004 získal od Ministerstva kultury titul Nositel řemeslných tradic
- zkušenosti hlavně z vodních mlýnů
- zajišťuje i výrobu kovových součástí

OK PYRUS s.r.o. - střechy a dřevěné stavby

Husovická 4,
614 00 Brno
fax: +420 541 218 447
tel.: +420 549 244 506
e-mail: info@okpyrus.cz
www.okpyrus.cz

- kontakt od Mgr. Vichy

VEŘEJNOSTI ZPŘÍSTUPNĚNÉ VĚTRNÉ MLÝNY V ČR

Zahrnutý jsou všechny objekty zpřístupněné jako oficiální či rodinná muzea, vynechal jsem ty co jsou volně přístupné nebo se do nich můžete podívat v rámci ubytování (penzion) či naplnění hladového tečichu (restaurace). Kromě novodobého mlýnku Jindřichovicích se všechny přístupné mlýny nacházejí na území Moravy a Slezska.

Jindřichovice p. S. (mlýnek)

Větrný mlýnek je exponátem Muzea venkovského života před průmyslovou revolucí v Jindřichovicích pod Smrkem na Liberecku.

Muzeum je otevřeno od dubna do září: úterý - neděle 10 - 17 hodin, od října do března: pátek - neděle 10 - 17 hodin. Můžete se však objednat mimo tuto dobu. Vstupné do muzea je 20,-Kč pro dospělé a 10,-Kč pro děti a důchodce.

Haviřov Bludovice - Kotulova dřevěnka (mlýnek)

Větrný mlýnek s větrnou turbínou byl postaven v areálu Muzea Těšínska - Kotulova dřevěnka. Je to přesná kopie mlýnku dovezeného sem z jiné části Těšínska. Mlýnek pohání elektromotor a demonstruje tak mletí pro domácí potřebu tehdejších kovozemědělců.

Otvírací doba: Út - Pá 8 - 16 h, So - Ne 13 - 17 h

Vstupné:

Děti do 6 let zdarma, Děti od 6 let do 15 let 10 Kč,

Studenti a důchodci 10 Kč, Dospělí 25 Kč, Rod. vstupné 40 Kč.

Jindřichovice pod Smrkem - Foto: P. Veselý

Choltice

Větrný mlýn německého typu z roku 1878 stojí na jihozápadním okraji obce a asi 1 km severně od obce Litultovice v nadmořské výšce 350 m. Po dohodě se správcem z domku č. 137 je možné se do mlýna zdarma podívat, kdykoliv ho doma nebo ve mlýně zastihnete. Nejlépe však o víkendech.

Klobouky u Brna

Zdáleka viditelný větrný mlýn se vypíná nad obcí v nadmořské výšce 295 m nad jejím jižním okrajem. Je přístupný o víkendech od května do září: v Sobotu 14 - 17 hod., v Neděli 10 - 12 a 14 - 17 hod.

Ve všední dny je nutné se telefonicky objednat.

Průvodce Jan Svoboda tel.: 519420030, obecní úřad tel.: 519361570

Kuželov

Náš bezesporu nejznámější větrný mlýn stojí u čp. 138, 156 asi 1100 m jihovýchodně v mělkém sedle nad obcí Kuželov, v poloze Homí Vrchy, poblíž Božich muk.

Otevřeno je duben - říjen: soboty, neděle a svátky 9-17h. Jindy na objednávku.

Informace a objednávky tel.: 518329795, 723136624

Partutovice

Na táhlém hřebenu kopce nad Partutovicemi se v dřívější době nacházely tři větrné mlýny. Do současnosti se dochoval už pouze jediný mlýn u č. p. 78, zvaný Maršálkův, u něhož se nachází i stará chalupa. Tento mlýn stojí asi 600 m východně od obce, na trati Grunderb, parcelní číslo 366/2. V přilehlém stavení bydlí nynější majitelé, potomci posledního mlynáře a ochotně zpřístupňují zdarma větrák každému zájemci o prohlídku.

Rožnov p. R. (mlýn i mlýnek)

Větrný mlýn německého typu stojí ve Valašském muzeu v přírodě v části Valašská dědina. Je sem přenesený z obce Kladníky na Pferovsku. Tam ho postavil v roce 1829 František Skopal ze Soběchleb.

Rudice

Větrný mlýn stojí na výšině na jihovýchodním okraji obce v nadmořské výšce 510 m. Roku 1864 manželé Matěj a Františka Ševčíkovi koupily obecní pastvisko „Tumperk“ a v roce 1865 postavili na této parcele mlýn. Mlýn je přístupný jako muzeum. V přízemí je umístěna expozice bydlení z přelomu 19. a 20. století. V prvním poschodí je unikátní kolekce rudických geod, které shromáždil rudický občan a známý sběratel Alfons Matuška. Druhé poschodí je věnováno speleologii a výzkumu Rudického propadání.

Otvírací doba červen - srpen: denně 9-12, 14-17 hod., mimo sezónu: v so, ne 9-12, 14-17 hod.

Správce: E. Šebela, Rudice č. 174, informace Obecní úřad Rudice.

Evropský unikát: Halladayova turbína v Ruprechtově - Foto: P. Veselý

Ruprechtov

Větrný mlýn se nachází na severozápadním okraji obce vpravo od silnice 379 na Blansko za pilou. Mlýn je v seznamu památek UNESCO. Zděný větrný mlýn v Ruprechtově byl vybudován v trati „Na Žlíbkách“, u tehdejšího čp 213, vpravo od silnice do Podomí. Počátky zděného mlýna v Ruprechtově podle dosavadních zjištění sahají k roku 1873.

Mlýn je veřejnosti přístupný pouze v říjnu, jinak po domluvě s průvodcem. Telefon je na cedulce před mlýnem.

Rymice

Větrný mlýn dnes stojí na severním okraji obce v nadmořské výšce 215 m. Větrák byl původně postaven v sousedních Bořenovicích v roce 1795 u čp. 26 asi 700 metrů severovýchodně od obce, západně od silnice Holešov - Prusinovice, kóta 303 m.

V roce 1977 byl zchátralý mlýn převezen do Rymic k hospodářskému stavení a znovu postaven. Je součástí malého skanzenu hanáckých lidových staveb, který postupně buduje a provozuje Muzeum Kroměřížska. Navštívit jej můžete jako součást prohlídkové trasy ve skanzenu. V současné době je v rymické tvrzi instalována stálá výstava Cestou větru - O větrných mlýnech nejen na Moravě a ve Slezsku.

Otevírací doba:

v sezónu (tj. duben – září) denně, kromě pondělí 9 – 12 a 13 – 16 h
Správní budova areálu se nachází při vstupu do obce na hlavní silnici z Holešova do Přerova.

Telefonicky je možno návštěvu dohodnout na čísle 573 395 238
Prohlídkový okruh trvá cca 90 minut. Prohlídky začínají v 9.00, 10.30, 12.30, 14.00 a v 15.30 hodin.

Výše vstupného: dospělí 40,- Kč, děti, studenti, důchodci 20,- Kč, rodinné vstupné 80,- Kč (2 dospělí a děti nad 15 let), školní třídy: 15,- Kč za dítě, doprovod zdarma, mateřské školy: 10,- Kč za dítě, doprovod zdarma.

Skalička

Větrný mlýn německého typu stojí u čp. 75 jihovýchodně od obce v trati Skalečnický, pč. 823. Původně byl postaven v Dřevohosticích, ale kolem roku 1850 byl rozebrán a na dvanácti vozech převezen na nové místo do Skaličky, kde jej původní majitel pan J. Herodek opět postavil. Mlýn funguje jako rodinné muzeum. Dovnitř je možno vstoupit každý den mezi 8. a 18. hodinou, je ovšem třeba, aby byl přítomen patřičný člen rodiny, který má klíče. Proto je dobré si domluvit návštěvu předem na telefonních číslech 581623729, 731226025, 736180770 nebo email: TondaCervek@seznam.cz.

Starý Poddvorov

Větrný mlýn německého typu u leží asi 1500 m severozápadně od obce na návrší kopec Zahajka (kóta 253m, parc. č. 896/5) uprostřed oploceného sadu. Původně u něj bylo stavení čp. 165. Mlýn vybudoval v roce 1870 mutěnický občan Ignác Laštůvka, který našel čtyři roky před tím na cestě mezi Mutěnicemi a Hodonínem vojenskou pokladnu. Veřejnost může poddvorovský větrák navštívit za příznivého počasí o letních prázdninách v sobotu 10 - 17 hod. neděli 11 - 18 hodin.

Musejí se však objednat na tel číslech 518372123 nebo 728957841

Štípa

Jeden z našich nejmenších holandských větrných mlýnů stojí u čp. 130 asi 500 m jihovýchodně od obce, napravo od silnice ze Štípy na Hvozdnou v poloze Na větráku. Byl postaven v letech 1858 - 60 štípským starousedlíkem Kristiánem Kovářem s místními zedníky na pozemku odkoupeném od obce. Po domluvě s majiteli je zdarma přístupný veřejnosti jako soukromé muzeum.

Velké Těšany

Jižně od Kroměříže, v dolině mezi severními výběžky Chřibů leží osada Velké Těšany. Na jihozápadním svahu nad vesnicí, nedaleko lesa Chvaletiny, asi 200 metrů od silnice do sousední obce Vrbky byl ve 20. letech 19. století postaven větrný mlýn.

Otevírací doba v sezónu tj. duben – září: úterý – pátek 17 – 19 h, sobota – neděle 9 – 12 a 13 – 17 h, mimo sezónu je objekt uzavřen.

Výše vstupného: dospělí 20,- Kč, studenti, vojáci, důchodci 10,- Kč.

VĚTRNÝ MLÝN NEBO KÝČ?

Více jak jedno desetiletí v tržní ekonomice sebou přineslo, co se týče větrných mlýnů, i některé negativní jevy. Vzrostl počet lidí - podnikatelů, pro které není problém postavit jakoukoliv stavbu za jakékoliv peníze. Na přelomu tisíciletí tak na našem území vzniklo několik zbrusu nových staveb, které se tváří jako větrný mlýn. Podívejme se spolu na dva z nich.

Případ číslo 1 - Větrný mlýn v Červeném Újezdě

Větrný mlýn je součástí areálu skanzenu u nově zbudovaného hradu (v letech 2001-2) v Červeném Újezdě nedaleko Prahy. Areál skanzenu i hrad je přístupný veřejnosti po zaplacení vstupného, a to jak s průvodcem, tak i bez něj. Hradní areál je velice pěkně upraven a spolu s restauracemi, salonky a okolím je využíván ke společenským akcím.

Co na to povětrník?

Už jen na první pohled je jasné, že je to „dílo“ kohosi, kdo na to měl peníze, ale chyběl mu někdo, kdo by „hlídal“ projekt a pak i vlastní realizaci. A také výrok o tradičních řemeslných postupech na internetových stránkách hradu zní velmi lacině a nebál bych se říci, že je to přímo naprostá lež.

Větrný mlýn je umístěn uprostřed malého skanzenu mezi ostatními stavbami na vysušených bažinách a obklopen skoro ze všech stran topoly.

Dále vyjmenuji jen podstatné rozdíly mezi tímto paskvilem a dochovanými dřevěnými větrnými mlýny (poznámky v závorkách). Zdejší dřevěná stavba je menší a má rozměry půdorysu 3 x 3 m a výšku 5,5 m a je na rozdíl od dochovaných dřevěných větrných mlýnů jednopatrová! Schody na pavláčku a samotná pavláčka jsou umístěny z boku stavby (vždy zezadu). Střecha je pokryta pálenou taškou (vždy šindelem). Lopaty perutí jsou pobity deskami (zapeřují se tenkými destičkami) Stavba postrádá jakoukoliv vnitřní kostru (klec), na které by se mohla otáčet. Vynechány byly veškeré hlavní trámy. V přízemí stavby je umístěna moučnice sbitá z palubek a opatřená nesmyslně nápisem mlýnice (což je ve skutečnosti prostor, v kterém se nachází mlýnské složení) a neidentifikovatelným převodem a je doplněna původním čelem z nějaké staré moučnice.

V prvním patře do kterého je přístup přes pavláčku je natěsnána násypka s lubem bez mlecích kamenů z nějakého vodního mlýna a nové paleční kolo o průměru do 1,5 m na kovové (vždy dřevěná) hřídeli postrádá jakoukoli brzdu. Čevní kolo je velmi zjednodušeno a nahrubo vysekáno ze špalku. No a nakonec nápis nad dveřmi v přízemí - „Větrný mlýn ze severních Čech“ je už úplně mimo. Dřevěné větrné mlýny se nejvíce vyskytovaly ve Slezsku a také na Hané. Pokud tedy zůstaneme v Čechách, tak jedině v těch východních.

Ostatní stavby ve skanzenu, například vodní stoupa, pravděpodobně dopadly stejně, ale nechci je zde hodnotit. Na stodole nebo seníku snad nejde co zkazit.

Záměrem majitele bylo postavit jeho stylem historizující objekt vycházející z tradičních řemeslných postupů a odpovídající nárokům současnosti - myslím, že se mu to dokonale povedlo. Já jsem musel zážitek s téhle stavby hodně dlouho rozdechávat a doufám, že mě nebude v noci strašit jako noční můra.

Případ číslo 2 - Bukovanský větrný mlýn

Bukovany jsou malá obec, která se nachází 4 km severně od jihomoravského Kyjova. V letech 2003-04 zde díky snahám rodáka ing. Josefa Kouřila vyrostla během 7 měsíců replika „větrného mlýna“. Pan Kouřil si prý splnil sen, který měl při zakládání svého obchodu s hračkami v roce 1992, že až vydělá peníze, postaví si větrný mlýn. Svou inspiraci čerpal údajně v Holandsku.

Budova rozhledny bude součástí areálu sestávajícího ze slovácké chalupy, vinného sklepa s rotundou, domků řemesel, slováckého stavení, dětského hřiště, podia, tanečního parketu a parkoviště. V současnosti probíhají jednání o dostavbě celého areálu. Stavět by se mělo začít v dohledné době... V přízemí objektu se nachází reprezentační místnost s krbem, sloužící Mužskému sboru Bukovany jako zkušebna. První patro plní účel výstavní místnosti pro prezentaci uměleckých děl, obrazů a keramiky. Ve druhém patře je k vidění průřez historií obce Bukovany, výstava starých užitkových předmětů a fotografií ze života obce. Stavba je vysoká 15 m a v její nejvyšší části se nachází rozhledna. Rozhledna postavená v Bukovanech byla zpřístupněna veřejnosti 1. května 2004.

Co na to povětrník?

Stavba má tvar komolého velmi vysokého kužele. V našich zemích nikdy nic podobného neexistovalo - na jižní Moravě a v oblasti uherskohradištska byly stavby větrných mlýnů holandského typu vždy jen válcového tvaru. Pro oblast je spíše typičtější dřevěný mlýn německého typu. Nejbližší lokalita na níž stál mlýn byl vzdálen od této rozhledny necelých 900 m SSZ na katastru obce Nechvalín a byl to právě větrný mlýn německého typu, tedy dřevěný.

Příklad prý si vzal majitel z holandských mlýnů, ale těžko byste hledali v Holandsku jediný, byť jen vzdáleně, podobný tomu bukovanskému. Netytická jsou rovněž nesymetricky uspořádaná okna a také střecha ve tvaru šestibokého jehlanu. Potud by ještě bylo vše v pořádku, kdyby budova zůstala rozhlednou. Ale atrapa větrného kola poháněná elektromotorem dodává stavbě tu pověstnou třešničku na špatném dortu či nasazuje rozhledně tu nesprávnou korunu. Anebo se také dá při pohledu na mlýn říci, že jste dostali pěstí do oka. Ono totiž i jen samotné použití termínu „větrný mlýn“ je vlastně nesmysl, protože jde jen o víceúčelový objekt, který má svojí architektonickou hmotou a napodobeninou větrného kola připomínat větrný mlýn, ale k mletí není určený a ani by tak sloužit nemohl.

Snahou majitele bylo vytvořit muzejní expozici a centrum kulturního vyžití v obci, což se mu zajisté podařilo. Obec si zase slibuje, že jim rozhledna pomůže v rozvoji turistiky a snížení nezaměstnanosti na Kyjovsku. Mlýn je napojený na cyklistické vinařské stezky, leží mezi vinohrady a pro turisty se může stát lákadlem.

Co říci závěrem?

Oba „větrné mlýny“ vypadají už na první pohled hodně konzumně a velmi podstatným způsobem deformují pohled veřejnosti na větrné mlýny v českých zemích. V obou případech je jisté, že investor měl svým způsobem dobrý nápad, ale provedení za ním velmi pokulhává. V prvním případě realizace dopadla naprosto katastrofálně. Nicméně oběma projektům přeji hodně návštěvníků, kteří se přijedou podívat jak větrný mlýn opravdu nemá vypadat.

Text a foto: Petr Veselý

Nové expozice v Rymicích u Holešova

Na počátku června letošního roku otevřelo Muzeum Kroměřížska v prostorách tvrze v Rymicích u Holešova novou expozici, která přibližuje návštěvníkům historii a tradice jihovýchodní Hané. Expozici připravila odborná oddělení Muzea Kroměřížska.

S archeologickými nálezy od pravěku a středověku až k novověké historii regionu seznamuje návštěvníky dílčí expozice s názvem „Od kamenné sekerky k radlici“. „Obrázky z dějin Rymic“ provedou zájemce obdobím bouřlivých historických událostí od 16. do 19. století. Zbraně a další předměty z období, kdy rytmické panství vlastnil Albrecht z Valdštejna, dokreslí představu o těchto pohnutých časech. Národopisná expozice pod názvem „Brázdou času“ dává nahlédnout do historie a tradic hanáckého venkova v 18. a 19. století. Představuje zajímavé sbírkové předměty z fondů muzea a ikonografické doklady, vztahující se k Holešovsku a širšímu území Hané.

Unikátní expozice „Cestou větru“ představuje historii a vývoj technologie využívání síly větru ke zpracování obilí. Výstava je naplněním úkolu, jež si vzala za cíl Sekce větrných mlýnů při Společnosti přátel Technického muzea, která byla založena před rokem v Brně. Navázala na loňskou výstavu Technického muzea, která vznikla ve spolupráci jeho odborných pracovníků Miroslava Břínka, Miroslava Kubiše a Jana Doubka. Původní rozsah byl doplněn o regionální část a prezentaci Sekce a jejích cílů. Expozice je stálá a bude aktualizována a podle potřeby doplňována.

Expozice v rymické tvrzi je součástí rezervace lidových staveb jihovýchodní Hané. Návštěvní sezóna je od dubna do září, návštěva v tvrzi je prozatím možná na telefonickou domluvu na telefonním čísle 573 395238, příp. 604 987422.

Vladislava Běliková

Návrh prohlášení větrných mlýnků kulturní památkou

Větrné mlýnky s turbínou jsou jedním ze tří dochovaných typů větrných mlýnů na území ČR. Jsou nemladšími představiteli a asi proto také jich je dochováno nejvíce – přes padesát. Celkem nepochopitelný je však dnešní stav, když žádný z mlýnů tohoto typu není památkově chráněn.

Proto si sekce větrné mlýny dala hned v prvním roce své práce úkol tuto chybu napravit a navrhnout alespoň dva reprezentanty těchto mlýnků k památkové ochraně.

Svoji práci na tomto úkolu jsme začali terénním průzkumem 25. března 2006, jehož se zúčastnili členové sekce Radim Urbánek, Petr Veselý a Jan Doubek. K výběru navštívených objektů došlo na základě několikaleté Doubkovy dokumentační práce v terénu, kdy našel přes padesát objektů v různém technickém stavu.

Navštívili jsme 13 lokalit, prohlédli a zhodnotili 11 mlýnků. Ve dvou případech nás čekalo velké zklamání, mlýnky, které tam ještě loni stály, byly nenávratně pryč. Nezbylo po nich nic. Na druhé straně však tato smutná skutečnost potvrdila důležitost a smysluplnost vyčleněného úkolu – vhodné objekty rychle navrhnout k zápisu na seznam kulturních památek.

Pro náš první návrh na prohlášení za kulturní památku jsme vybrali dva mlýnky, které jsou ve výborném stavu. Jedná se o mlýnky na lokalitách:

1) Těrlicko - Kostelec č.p. 115, okr. Karviná

Základní popis:

Jednoduchá mlýnice obdélného půdorysu se sedlovou střechou krytou asfaltovou lepenkou. Stěny tvoří vislé bednění na masivnější rámové konstrukci, která je zároveň nosnou konstrukcí pro mlecí složení a turbínu.

Půdorys objektu činí 2,31 x 3,09 m a jeho výška včetně turbíny je 5,9 m.

V objektu dochováno obyčejné mlecí složení (sloužící ke šrotování obilí), poháněné větrnou turbínou systému Eclipse o průměru asi 2,4 m s 15 lopatkami. Turbína je instalována na trubkovém stožáru. Ten je natáčen pomocí soukolí tvořeného šnekovým soukolím s klikou upevněným na příčném trámu v horní části mlýnice. Mlecí složení se skládá z pískovcových mlecích kamenů v plechovém lubu. Podávání obilí zajišťuje dřevěný násypný koš s pohyblivým dnem, tzv. korčákem.

V objektu se nenachází hranolový vysévač, ale jeho existenci lze předpokládat dle umístění mlecích kamenů v typické výšce pro návaznost na ně, což je naopak pro obsluhu (plnění násypného koše) nepraktické a jiným způsobem obtížně zdůvodnitelné.

Pozoruhodným detailem je zámek vstupních dveří, fungující na principu šroubu s trojúhelníkovým profilem hlavy v poměrně úzké trubce, takže k otevření je nezbytný odpovídající nástrčný klíč.

Stručná historie:

Mlýnice byla postavena okolo roku 1920. Nedošlo ke zjištění žádné další vývojové etapy, ostatně nikdy se nezměnilo využití objektu a jeho opotřebení provozem je minimální. K mletí obilí sloužil až do roku 2001.

▲ Mlýnské složení

◀ Větrný mlýnek Těrlicko - Kostelec č.p. 115, okr. Karviná

▼ Unikátní zámek

2) Dolní Těrlicko č.p. 215, okr. Karviná

Základní popis:

Jednoprostorová mlýnice obdélného půdorysu se sedlovou střechou krytou vlnitým eternitem. Stěny tvoří svislé bednění na masivnější rámové konstrukci, která je zároveň nosnou konstrukcí pro mlecí složení a turbínu. Půdorys objektu činí 2,9 x 2,06 m a jeho výška včetně turbíny je 5,95 m.

V objektu dochováno obyčejné mlecí složení (sloužící ke šrotování obilí), poháněné větrnou turbínou systému Eclipse o průměru 2,74 m s 12 lopatkami. Turbína je instalována na trubkovém stožáru. Ten je v podstřeší proti nechtěnému otočení zajišťován prostřednictvím větší dřevěné čelistové aretace. Natačení turbíny prováděla obsluha oběma rukama (po uvolnění aretace) přímo pomocí krátkých tyčových rukovětí.

Mlýnské složení tvoří pískovcové mlecí kameny v plechovém lubu. Jejich lehčení se provádí systémem tvořeným trámem ve funkci jednoramenné páky, zvedaným pomocí dlouhého šroubu s křídlovou matkou. Podávání obilí zajišťuje dřevěný násypný koš s pohyblivým dnem, tzv. korčákem. Na kamenné složení navazoval malý hranolový vysévač se dvěma síty (nejprve hustší, na něj navazuje řidší), který třídil melivo padající do dřevěné dvoukomorové moučné truhly na dva druhy mouky a na výskoku vypadávaly otruby. Typologicky tak můžeme celé zařízení řadit do skupiny tzv. polouměleckých složení, a to v jeho nejjednodušší variantě.

Stručná historie:

K postavení mlýnice došlo někdy okolo roku 1925. Jednoduchý technický objekt, jehož funkce se v průběhu jeho existence nezměnila, neprošel žádným stavebním vývojem. K mletí obilí sloužil do 80. let 20. století.

Návrh jsme zpracovali, doplnili potřebnými přílohami (zákresy do katastrální mapy, základní fotografická dokumentace, resp. také kresebná dokumentace) a odeslali na MK ČR v květnu 2006.

Ministerstvo kultury na náš návrh reagovalo rychlým zahájením řízení o prohlášení za kulturní památku a také žádostí, abychom posoudili všechny návrhy na vyhlášení větrných mlýnku kulturní památkou, která byly doručeny za několik posledních let. Dostali jsme seznam devíti lokalit. Vzhledem k tomu, že všechny tyto lokality jsme znali, měli od nich dokumentaci (soukromá sbírka J. Doubka), byli jsme schopni na jejich základě vypracovat stanovisko. Čtyři mlýnky jsme ke schválení doporučili, (jeden z nich byl shodný s naším návrhem), dva mlýnky již neexistují, u jednoho je nutné ještě provést místní šetření rozsahu poškození a jeden jsme nedoporučili z důvodu, že se jedná o transferovaný objekt, u něhož právě přemístěním a znovu postavením došlo výraznému snížení kulturně historické hodnot.

Námi doporučené objekty k prohlášení za kulturní památku jsou:

- 1) Dolní Těrlicko č.p. 115, okr. Karviná (námi navrhovaný obj.)
- 2) Šenov, m.č. Záblatí č.p. 37, okr. Frýdek-Místek
- 3) Šenov, m.č. Skrbeň č.p. 65, okr. Frýdek-Místek
- 4) Šenov, m.č. Záblatí č.p. 936 (Ktrati 11), okr. Frýdek-Místek

Celkem je tedy i s mlýnkem Dolní Těrlicko č.p. 215 z našeho návrhu doporučeno k ochraně pět větrných mlýnků s turbínou. Pokud tyto návrhy MK ČR schválí, byla by vyplněna mezera v ochraně technických památek u nás.

Větrný mlýnek s turbínou Dolní Těrlicko č.p. 215, okr. Karviná

Násypka nad mlecím složením Dolní Těrlicko č.p. 215, okr. Karviná

Hranolový vysévač Dolní Těrlicko č.p. 215, okr. Karviná

Přesná lokalizace větrných mlýnů? GPS souřadnice!

pč.	m ísto	jiný název, katastr	okres	kraj	Souřadnice GPS - mapy.cz	typ
1.	Praha - Břevnov		Praha 6 město	PHA	Loc: 50°5'17.62"N,14°21'4.59"E	hol
2.	Bzová		Beroun	SČ	Loc: 49°53'43.21"N,13°51'55.74"E	hol
3.	Kostelec n. Č. L.		Kolín	SČ	Loc: 49°59'32.16"N,14°51'5.14"E	hol
4.	Horní Štrampouch		Kutná Hora	SČ	Loc: 49°51'58.54"N,15°21'37.17"E	hol
5.	Mladá Boleslav		Mladá Boleslav	SČ	Loc: 50°25'13.56"N,14°54'14.47"E	hol
6.	Vrátno		Mladá Boleslav	SČ	Loc: 50°26'37.98"N,14°42'13.82"E	hol
7.	Příčovy		Příbram	SČ	Loc: 49°40'32.16"N,14°22'56.07"E	hol
8.	Arnoltice		Děčín	ÚST	Loc: 50°50'22.6"N,14°15'42.06"E	hol
9.	Horní Podluží	Světlík	Děčín	ÚST	Loc: 50°53'44.58"N,14°33'26.75"E	hol
10.	Huntřov	Františkov Vrch	Děčín	ÚST	Loc: 50°46'55.35"N,14°18'32.57"E	hol
11.	Janov	Růžová - Janov	Děčín	ÚST	Loc: 50°51'28.65"N,14°15'46.18"E	hol
12.	Mikulášovice		Děčín	ÚST	Loc: 50°57'58.01"N,14°23'0.06"E	hol
13.	Rumburk	Strážný vrch	Děčín	ÚST	Loc: 50°57'18.43"N,14°33'55.01"E	hol
14.	Růžová		Děčín	ÚST	Loc: 50°50'11.28"N,14°17'24.8"E	hol
15.	Varnsdorf		Děčín	ÚST	Loc: 50°54'42.47"N,14°38'16.31"E	hol
16.	Sířejovice		Litoměřice	ÚST	Loc: 50°28'43.2"N,14°4'56.51"E	hol
17.	Donín		Louny	ÚST	Loc: 50°18'41.75"N,13°53'48.36"E	hol
18.	Horní Polubný	Kořenov - H. Polubný	Jablonec n. N.	LI	Loc: 50°46'24.12"N,15°21'1.67"E	hol
19.	Horní Vítkov		Liberec	LI	Loc: 50°51'50.49"N,14°58'22.52"E	hol
20.	Machnín	Liberec - Machnín	Liberec	LI	Loc: 50°46'44.29"N,15°0'43.91"E	hol
21.	Uhelná		Liberec	LI	Loc: 50°51'46.14"N,14°54'25.33"E	hol
22.	Vysoký	Dětřichov - Kristiánov	Liberec	LI	Loc: 50°51'56.25"N,15°0'13.89"E	hol
23.	Borovnice		Trutnov	HK	Loc: 50°30'7.48"N,15°38'12.77"E	něm
24.	Příkrakov		Chrudim	PU	Loc: 49°49'15.36"N,15°54'24.84"E	hol
25.	Radvanov		Tábor	JČ	Loc: 49°30'44.83"N,14°49'48.01"E	hol
26.	Budišov		Třebíč	VYS	Loc: 49°16'47.33"N,16°0'37.06"E	hol
27.	Třebíč		Třebíč	VYS	Loc: 49°12'41.76"N,15°52'2.87"E	hol
28.	Kořenec		Blansko	JM	Loc: 49°31'42.35"N,16°45'17.35"E	hol
29.	Němčice		Blansko	JM	Loc: 49°26'37.93"N,16°42'58.86"E	hol
30.	Ostrov u Macochy		Blansko	JM	Loc: 49°22'44.78"N,16°45'19.14"E	hol
31.	Petrovice		Blansko	JM	Loc: 49°24'27.94"N,16°42'11.65"E	hol
32.	Rudice		Blansko	JM	Loc: 49°20'11.53"N,16°43'40.84"E	hol
33.	Šošůvka		Blansko	JM	Loc: 49°24'34.76"N,16°44'53.16"E	hol
34.	Sivice		Brno	JM	Loc: 49°12'7.83"N,16°46'54.43"E	jiný
35.	Tvarožná		Brno	JM	Loc: 49°11'12.91"N,16°45'37.75"E	jiný
36.	Klobouky u Brna		Břeclav	JM	Loc: 48°59'30.11"N,16°51'29.46"E	něm
37.	Kuželov		Hodonín	JM	Loc: 48°51'9.72"N,17°29'45.17"E	hol
38.	Starý Poddvorov		Hodonín	JM	Loc: 48°52'50.94"N,16°57'54.2"E	něm
39.	Chvalkovice		Vyškov	JM	Loc: 49°11'9.24"N,17°7'5.57"E	hol
40.	Ruprechtov		Vyškov	JM	Loc: 49°19'57.55"N,16°50'52.95"E	hol
41.	Lesná		Znojmo	JM	Loc: 48°54'23.4"N,15°52'28.84"E	hol
42.	Znojmo		Znojmo	JM	Loc: 48°51'31.86"N,16°2'47.37"E	hol
43.	Lazníčky	Lazníčky - Svrčov	Olomouc	OL	Loc: 49°32'50.68"N,17°28'13.41"E	hol
44.	Město Libavá		Olomouc	OL	Loc: 49°43'15.81"N,17°31'4.15"E	hol
45.	Brodek u Konice		Prostějov	OL	Loc: 49°32'53.01"N,16°50'33.64"E	jiný
46.	Dětkovice		Prostějov	OL	Loc: 49°24'40.95"N,17°4'37.95"E	hol
47.	Hačky u Konice		Prostějov	OL	Loc: 49°37'16.99"N,16°55'54.01"E	smiš
48.	Jednov	Suchdol - Jednov	Prostějov	OL	Loc: 49°32'52.47"N,16°52'47.83"E	hol
49.	Malé Hradisko		Prostějov	OL	Loc: 49°29'36.39"N,16°52'48.49"E	hol
50.	Ohozim		Prostějov	OL	Loc: 49°29'29.54"N,17°0'38.15"E	hol
51.	Přemyslovice		Prostějov	OL	Loc: 49°33'13.75"N,16°57'43.35"E	hol
52.	Rozstání		Prostějov	OL	Loc: 49°23'59.18"N,16°50'57.87"E	hol
53.	Boškov	Potštát - Boškov	Přerov	OL	Loc: 49°37'17.53"N,17°37'14.76"E	hol
54.	Kladníky		Přerov	OL	Loc: 49°29'22.8"N,17°35'36.05"E	něm
55.	Partutovice		Přerov	OL	Loc: 49°37'39.49"N,17°42'31.04"E	něm
56.	Poruba		Přerov	OL	Loc: 49°32'0.2"N,17°53'40.39"E	hol
57.	Skalička		Přerov	OL	Loc: 49°30'47.68"N,17°47'57.67"E	něm
58.	Horní Životice	Františkov	Bruntál	MS	Loc: 49°58'13.83"N,17°37'38.7"E	něm
59.	Lichnov		Bruntál	MS	Loc: 50°0'20.33"N,17°36'53.44"E	hol
60.	Brušperk		Frydek - Mýstek	MS	Loc: 49°42'6.51"N,18°13'47.67"E	hol
61.	Dolní Sklenov		Frydek - Mýstek	MS	Loc: 49°37'45.65"N,18°12'44.59"E	hol
62.	Hodslavice		Nový Jičín	MS	Loc: 49°32'55.78"N,18°1'21.44"E	hol
63.	Libhošť		Nový Jičín	MS	Loc: 49°37'54.22"N,18°4'15.47"E	hol
64.	Spálov		Nový Jičín	MS	Loc: 49°42'0.88"N,17°43'27.56"E	hol
65.	Stará Ves u Bílovce	Dol. N. Dvůr - Bravinné	Nový Jičín	MS	Loc: 49°45'58.23"N,17°56'14.65"E	něm
66.	Studénka		Nový Jičín	MS	Loc: 49°43'50.13"N,18°4'19.86"E	hol
67.	Zbyslavice	Zbyslavice - Olbramice	Nový Jičín	MS	Loc: 49°47'50.25"N,18°5'8.73"E	hol
68.	Hlavnice		Opava	MS	Loc: 49°55'46.07"N,17°42'26.12"E	něm
69.	Choltice	Litultovice - Choltice	Opava	MS	Loc: 49°54'42.12"N,17°45'2.42"E	něm
70.	Ostrava - Poruba		Ostrava	MS	Loc: 49°49'16.96"N,18°9'3.33"E	něm
71.	Kunovice		Kroměříž	ZL	Loc: 49°11'2.29"N,17°10'18.06"E	hol
72.	Rymice		Kroměříž	ZL	Loc: 49°20'38.5"N,17°31'58.64"E	něm
73.	Střílky		Kroměříž	ZL	Loc: 49°8'30.07"N,17°13'11.04"E	hol
74.	Těšnovice	Těšnovice - Hertlov	Kroměříž	ZL	Loc: 49°15'59.47"N,17°25'19.98"E	hol
75.	Velké Těšany	Velké Těšany - Bařice	Kroměříž	ZL	Loc: 49°14'24.86"N,17°24'41.86"E	něm
76.	Žeranovice		Kroměříž	ZL	Loc: 49°17'38.58"N,17°35'32.74"E	něm
77.	Jalubí		Uherské Hradiště	ZL	Loc: 49°7'27.76"N,17°25'51.93"E	hol
78.	Rožnov p. R.		Vsetín	ZL	Loc: 49°27'35.67"N,18°9'21.62"E	něm
79.	Štípa	Kostelec - Štípa	Zlín	ZL	Loc: 49°15'47.2"N,17°44'23.28"E	hol

Větrný mlýn v JALUBÍ

Václav Burian ve své práci tento větrný mlýn uvádí pod číslem 180 v obci Jalubí okr. Uh. Hradiště. Jedná se o mlýn holandského typu, postavený z kamene. Uvádí, že v roce 1875 byl v provozu a roku 1938 byl rozebrán na stavební kámen.

Od pamětníků se však dovidáme bližší podrobnosti o konci této technické památky. Větrák patřící na sklonku druhé světové války Aloisi Smolkovi poškodily dvě letecké bomby při náletu ruských stíhaček na německou kolonu ustupující k Traplicím. Bomby zasáhly objekt, aniž by explodovaly. V srpnu 1945 je odstranil studnař Matěj Míšek z Hluku způsobem, při kterém by dnes policejním pyrotechnikům zřejmě vstávaly vlasy na hlavě hrůzou.

„Když bomby odvezl, zničil je s pomocí hromady zapálené slámy,“ napsal tehdy v jalubské kronice Josef Horný.

Škody vzniklé dopadem bomb se nakonec ukázaly mnohem závažnější, než majitel předpokládal. Smolka nakonec nechal mlýn rozebrat na stavební materiál, ale stalo se tak až po roce 1945. Jednalo se o osm metrů vysokou stavbu s osmdesát centimetrů tlustými zdmi, která stála na katastrální hranici mezi Jalubím a Traplicemi.

Historie tohoto mlýna nedala spát místním nadšencům v obci Jalubí a pod vedením starosty ing. Karla Malovaného začali uvažovat o obnově větrného mlýna. V místě označeném na staré katastrální mapě provedli výkopové práce a opravdu našli základy větrného mlýna. Na příští rok již plánují stavbu budovy bez vnitřního mlýnského vybavení. To by mělo přijít na řadu v dalších letech. Je tedy naděje, pokud dopadnou dobře volby, že bychom v dohledné době mohli nad obcí Jalubí opět vidět dominantu větrného mlýna.

Členové sekce „Větrné mlýny“ slíbili technickou pomoc při projektu.

Mezinárodní molinologické symposium

Výroční dvacáté symposium celosvětového sdružení The International Molinological Society (TIMS) se bude konat příští rok od 2. do 10. června 2007 městeč Puten v Holandsku. Bližší informace najdete na adrese www.timsmills.info/tims2007 nebo jsou k dispozici u Jana Doubka.

Větrný mlýn v Němčicích je na prodej

Již v únoru tohoto roku se v brněnské realitní společnosti BLUE Real objevila nabídka prodeje budovy bývalého větrného mlýna v Němčicích.
Více v popisu:

Luxusní samostatně stojící objekt v nádherném prostředí - bývalý větrný mlýn včetně dalších staveb (dřevěnice, minisrub, studna, vinný sklípek, garáž). Vše po kompletní nadstandardní rekonstrukci - střecha v původní podobě s dřevěnými taškami, původní zdivo, krb, vytápění el. přímotopy, nové rozvody vody a elektřiny atd. V přízemí hlavní budovy s kruhovým půdorysem se nachází kuchyň a koupelna, v 1. a 2. patře vždy jeden pokoj. Pozemek oplocen, možnost rekreačního i trvalého bydlení.

Celková plocha pozemku v m²: 1319

Zastavěná plocha v m²: 494

Cena v Kč: 6 000 000,-

Telefón: 608 831 708

e-mail: rene.licartovsky@bluereal.cz

http://www.bluereal.cz/domy/prodej-domu/podrobne.cgi?cislo_zakazky=2516

Větrný mlýn v Přemyslovicích

Na společné cestě po větrných mlýnech jsme navštívili (Doubek, Urbánek, Veselý) i Pavla Hajkra na větrném mlýně v Přemyslovicích. Cílem návštěvy bylo podívat se na postupnou rekonstrukci mlýna, která úspěšně probíhá a udělat popis a schéma mlecího zařízení.

Větrný mlýn Přemyslovce č.p. 150 je mlýn holandského typu z roku 1884 a byl v provozu do roku 1945. Stavba má průměr 9 m a výšku 11,2 m. Patří spolu s Kuželovem a Štípou k nejzachovalejším mlýnům holandského typu u nás.

Ve mlýně jsou zachována dvě mlecí složení.

a) První násypný koš je posazen dvojicí mlýnských pískovcových kamenů o průměru 1100 mm a výškách 200 mm (běhoun) a 250 mm (spodek). Melivo z nich vypadává buď přímo do pytle bez dalšího zpracování (šrot), nebo prochází v *moučnici* prosévacím rukávem a na výskoku ještě *žejbrem*. Prosévací rukáv je sešit ze dvou částí, v první půlce je použito prosévací plátno jemnější, v druhé o něco hrubší a na následujícím žejbru nejhrubší. Tím je docíleno toho, že se z meliva postupně oddělují nejjemnější části (mouka) a dále se třídí na stále hrubší meziprodukty. Parametry jednotlivých prosévacích částí jsou ve schématu. V diagramu jsou uvedeny parametry obou dochovaných rukávů a tří žejber.

Toto mlýnské složení sloužilo původně k mletí obilí na mouku. V posledním období však bylo používáno pouze na šrotování.

b) Druhé menší mlýnské složení obsahuje dvojici francouzských kamenů, kde běhoun má průměr 800 mm a výšku 200 mm a spodek průměr 960 mm a výšku 300 mm. Melivo za mlecími kameny vypadává buď přímo do pytlovacího zařízení, nebo pokračuje do čtyřbokého *hranolového vysévače* domácí konstrukce. V něm se od špicovaného zrna oddělují jemnější části slupek. Na výskoku z vysévače je umístěn *tarár* v němž se od zrna oddělují proudem vzduchu větší kousky slupek i nalepený prach. V taráru se vyfoukané částice ještě dělí podle své hmotnosti na dvě části.

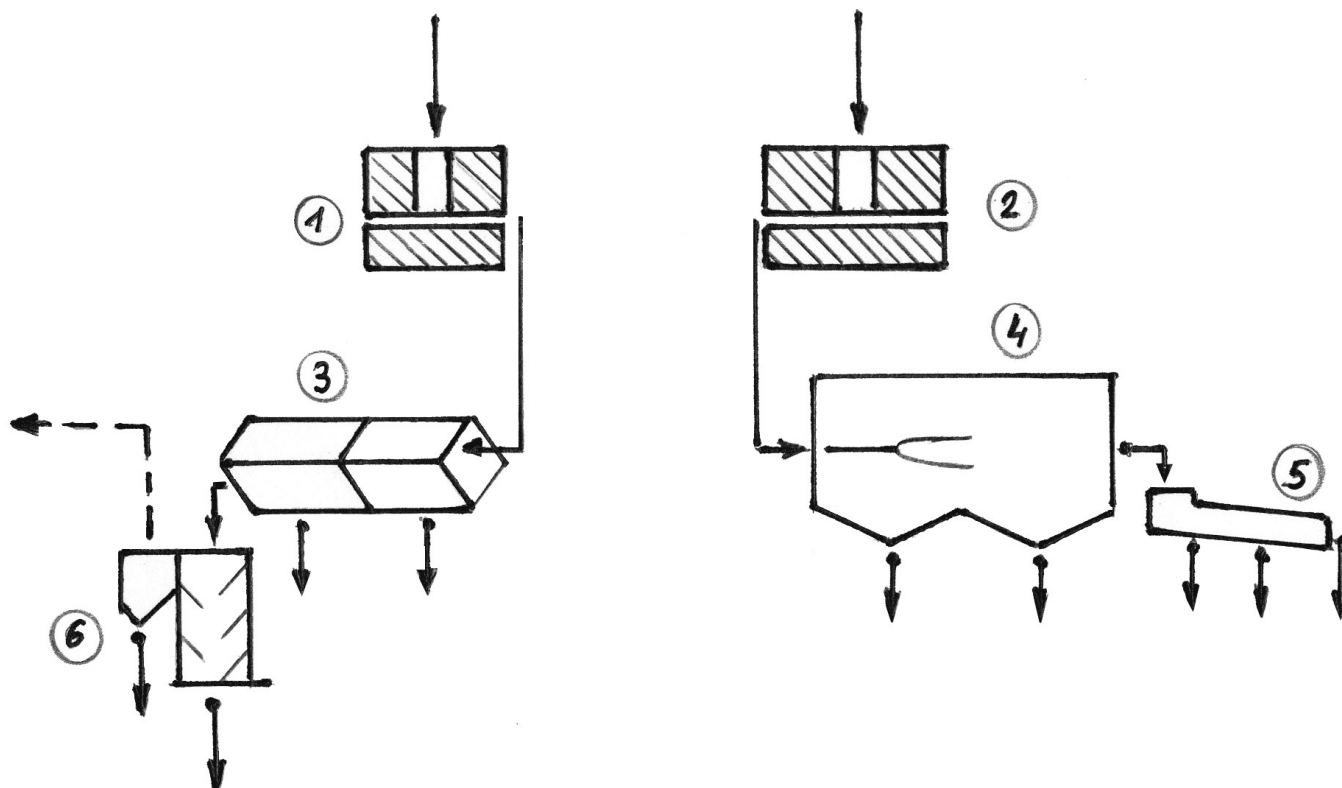
Menší mlýnské složení sloužilo v době řádného provozu mlýna na špicování obilí, tj. jeho příprava zrna na vlastní mletí na větším složení.

Špicování sloužilo před nástupem loupaček k prvotní úpravě zrna, které zbavovalo špiček, fousků a dalších mechanických nečistot. Provádělo se na výrazně lehčených kamenech, tj. na kamenech s nastavenou velkou mezerou mezi nimi.

Pozn: Větší, pískovcové kameny pochází od firmy J. Hübner & K. Opitz Pardubice. Druhé složení tvoří dvojice francouzských kamenů. Tyto údaje pochází z Dotazníku k zápisu do mlynářského registru vypsáno majitelem mlýna Františkem Hrabalem v roce 1939. Majitel zde dále uvádí, že v roce 1938 sešrotoval na pískovcovém složení 190 q obilí. Dotazník je uložen v Národním archívu v Praze ve fondu zvaném Mlynářské ústředí. Žádné ze složení nebylo v poslední době rozebráno, nelze tedy jednoznačně určit materiál kamenů a je proto třeba vycházet pouze z dohledaných archivních údajů.

Přemyslovice - diagram funkčního uspořádání

1. Francouzské kameny
běhoun průměr 800 mm, tloušťka 200 mm
spodek průměr 960 mm, tloušťka 300 mm
2. Pískovcové kameny
běhoun průměr 1100 mm, tloušťka 200 mm
spodek průměr 1100 mm, tloušťka 250 mm
3. Čtyřboký hranolový vysévač
délka 1500 mm, 240 × 240 mm
síta: 14 / 14
6. Tarár
jednoduchý jednovětrový
4. Moučnice s prosévacím rukávem
délka rukávu: 2050 mm, průměr 262 mm
síta: a) 120 / 85
b) 96 / 86
5. Žejbro
síta: a) 18 / 35
b) 30 / 72
c) 50 / 50

Ministerstvo kultury
Č. j.: 22303/2002

Z á s a d y

pro užití neinvestičních prostředků z rozpočtu Ministerstva kultury stanovených pro Havarijní program

Čl. I Obecná část

1. Rozpočtové prostředky pro Havarijní program (dále jen "Program") jsou využitelné a zúčtovatelné se státním rozpočtem v příslušném kalendářním roce. Předpokládá se, že na podporu Programu budou každoročně stanoveny v rozpočtu Ministerstva kultury (dále jen "ministerstvo") zvláštní neinvestiční finanční prostředky, a to v objemu podle možností státního rozpočtu.
2. Finanční prostředky v Programu jsou určeny na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména na jejich statické a celkové stavební zajištění a na opravy krovů a střech (včetně opravy nebo provedení klempířských a zámečnických prací, komínů a hlavní římsy budovy).
3. Do Programu nelze zařadit akci obnovy kulturní památky, jejíž náklady (ať již celkové – víceleté nebo jednorozhodčí) přesáhnou limit 2 mil. Kč bez DPH, tj. akci, na kterou se vztahuje povinnost vlastníka (stavebníka) vypsat pro provedení díla předchozí výběrové řízení podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů; Program je určen pouze pro podlimitní akce.
4. Podíl vlastníka kulturní památky na úhradě nákladů spojených s provedením její obnovy by neměl být menší než 40% ze smluvní ceny sjednané se zhotovitelem díla v daném kalendářním roce včetně DPH, nebo 30% z ceny nakoupeného a v daném kalendářním roce při obnově kulturní památky použitého stavebního materiálu, jsou-li práce spojené s obnovou prováděny svépomocí. Příspěvek poskytnutý v Programu by neměl být nižší než 70 tis. Kč, nerozhodne-li ministerstvo odlišně. Prokáže-li vlastník, že není schopen uhradit ze svých prostředků náklady potřebné pro záchranu hmotné existence kulturní památky, lze mu poskytnout příspěvek v Programu až do výše 95 % celkových nákladů (včetně DPH) vynaložených na akci obnovy kulturní památky v daném kalendářním roce, pokud jde o provedení těchto prací:
 - a) obnova historicky hodnotného krovu, jemuž bezprostředně hrozí zřícení, popř. ve spojení s obnovou střešní krytiny,
 - b) provedení nového krovu a střechy na stavbě, která byla poškozena v minulosti natolik, že již nemá krov ani střechu, a to s použitím historických tesařských konstrukcí a stavebních materiálů,
 - c) statické a celkové stavební zabezpečení svislých a vodorovných nosných konstrukcí včetně kleneb, pokud je nejvýznamnější podmínkou pro zachování kulturní památky, které bezprostředně hrozí zřícení, popř. statické a celkové zabezpečení dalších konstrukcí významných pro stabilitu nemovité kulturní památky jako celku, nebo
 - d) přeložení poškozené staré střešní krytiny, nebo provedení nové střešní krytiny s použitím historických stavebních materiálů, nelze-li starou střešní krytinu ani částečně zachovat, nebo je-li předchozí střecha v havarijním technickém stavu a nevhodně provedena tak, že tvoří podstatnou závadu z hledisek státní památkové péče.
5. Příspěvek z Programu nelze poskytnout na obnovu kulturní památky, která je ve vlastnictví České republiky a se kterou je příslušná hospodařit organizační složka státu nebo státní příspěvková organizace.
6. Do Programu nelze zařadit akci obnovy, kde špatný technický stav kulturní památky byl způsoben

vlastníkem, který úmyslně zanedbal její pravidelnou údržbu.

7. Příspěvek v Programu nelze poskytnout na obnovu kulturní památky, kde se ve stejném kalendářním roce poskytuje finanční příspěvek v rámci jiných specializovaných programů ministerstva prováděných na úseku státní památkové péče.
8. Potřebné informace a odborně metodickou pomoc při alokaci rozpočtových prostředků v Programu bezplatně poskytuje vlastníkům kulturních památek Národní památkový ústav prostřednictvím svých územních odborných pracovišť, nejde-li o pracoviště zaměřená na správu národních kulturních památek, (dále jen "územní pracoviště").
9. Ústřední koordinátor Programu: oddělení regenerace kulturních památek a památkově chráněných území v odboru památkové péče Ministerstva kultury, tel.: 257 085 111, fax: 257 085 511.

Čl. II

Postupu při realizaci finanční podpory v Programu

1. Ministerstvo stanoví v závislosti na schváleném státním rozpočtu, po vyčlenění potřebné rezervy, finanční kvóty podle působnosti územních pracovišť Národního památkového ústavu, které lze v daném kalendářním roce čerpat a které nelze překročit, nestanoví-li ministerstvo jinak; územní pracoviště mají při alokaci finančních prostředků v rámci stanovených kvót koordinační úlohu.
2. Vlastník kulturní památky navrhne ve stanoveném termínu prostřednictvím příslušného územního pracoviště zařazení akce obnovy do Programu vyplněním formuláře vydaného ministerstvem.
3. Územní pracoviště odborně posoudí shromážděné návrhy, navrhne priority z hlediska jejich naléhavosti a v rámci finanční kvóty stanovené podle odstavce 1 doporučí zařazení vybraných akcí obnovy kulturní památky do Programu odesláním vyplněného formuláře návrhu včetně příloh ministerstvu v termínu 15. dubna; způsob použití finančních prostředků nevyužitých územními pracovišti v tomto termínu určí ministerstvo.
4. Příspěvek v Programu poskytuje ministerstvo, po provedeném správním řízení, rozhodnutím podle § 16 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s vyhláškou č. 139/1999 Sb. ve znění vyhlášky č. 538/2002 Sb.
5. Kontrolu kvality prací prováděných při obnově kulturních památek s finančním příspěvkem z Programu průběžně zajišťují územní pracoviště Národního památkového ústavu. Kontrolu využití finančních prostředků poskytnutých v Programu zajišťuje ministerstvo nebo územní pracoviště podle pokynů ministerstva.
6. Příspěvky z Programu jsou zúčtovatelné ke dni 31. prosince příslušného kalendářního roku.

Čl. III

Účinnost

Tyto zásady nabývají účinnosti dnem podpisu.

V Praze dne 2. ledna 2003

Ing. Zdeněk N o v á k
1. náměstek ministra v.r.

HASAČERT - Příležitostný zpravodaj sekce větrné mlýny při kruhu přátel Technického muzea v Brně.
Texty jsou přetiskem článků interní i veřejné sekce serveru www.povětrník.wz.cz. **Vydává a tiskne:** Petr Veselý
Redaktoři: Petr Veselý, Jan Doubek, Radim Urbánek, Břetislav Koč, Vladislava Bělíková, Tomáš Vícha.

Omezený náklad: 50 ks.

NEPRODEJNÉ - Určeno pro interní potřebu sekce!